

Excursie Wieringen

Jelle van Dijk

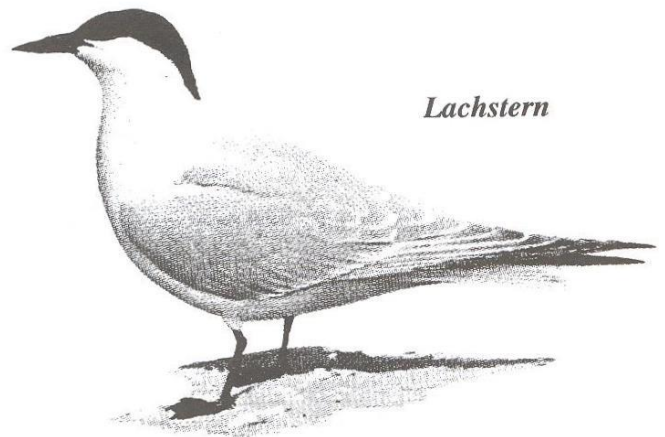
Geïnspireerd door de enthousiaste verhalen van de KNNV-afdeling Bollenstreek uit Lisse werd voor zaterdag 25 augustus 2001 een avondexcursie naar Wieringen in het programma opgenomen. Ondanks de tropische temperaturen meldden zich om 13.00u 14 deelnemers bij het Jan Verweij Natuurcentrum. Gelukkig bleken er voldoende auto's met airconditioning beschikbaar te zijn, zodat op comfortabele wijze de hitte getrotseerd kon worden.

Na een uurtje kwamen we aan bij De Petten langs de Hondsbossche Zeewering. Tussen de vele badgasten konden we nog net de auto's kwijt. In de plasjes liepen tientallen Kieviten, enkele Oeverlopers en een Kleine Zilverreiger. Deze soort laat in West-Europa een opmerkelijke opmars in noordelijke richting zien. Moest je zo'n tien jaar geleden naar Zuid-Frankrijk om deze soort te zien, nu kun je ze op veel plaatsen in Nederland, vooral in Zeeland, het gehele jaar door bewonderen. Ook behoort deze soort inmiddels tot de Nederlandse broedvogels! Na nog enkele Watersnippen 'gespot' te hebben, reden we naar de noordelijke parkeerplaats van De Petten. Hoewel we hier last van tegenlicht hadden, konden we toch Grutto, Rosse Grutto, Wulp, Regenwulp, Smient, Wintertaling, Slobeend en Krakeend onderscheiden. In de graslanden zaten duizenden Kieviten, honderden Goudplevieren en tientallen Grauwe Ganzen. Het opvliegen van een Sperwer bracht hele wolken Kieviten en Goudplevieren in beweging. Bij het kleine moerasje ten noorden van Petten konden we door slechte lichtval alleen een Lepelaar onderscheiden.

Een bijzonder rijk vogelgebied vormen de bollenvelden die in augustus en september onder water worden gezet. Helaas voor ons (en de vogels) wordt dit steeds minder gedaan. In onze eigen regio is deze vorm van gewasbescherming al vrijwel verdwenen en ook in de kop van Noord-Holland is de inundatie sterk op zijn retour. Bepaalde organismen worden door het onder water zetten gedood, maar andere worden er juist door bevoordeeld. Dit wordt althans beweerd door kwekers die met deze methode zijn gestopt.

Op nog maar drie plaatsen langs de Belkmerweg konden we genieten van de vogelrijkdom op dergelijke percelen. Vele honderden Kieviten stonden in het ondiepe water, in gezelschap van groepjes Kemphanen, Goudplevieren,

Krombekstrandlopers, Tureluurs, Groenpootruiters, Grutto's en Rosse Grutto's. Vier Lepelaars lieten zich nu wel goed bekijken en ook eenden in overgangskleed konden dankzij de goede belichting op naam worden gebracht: Slobeend, Wintertaling, Wilde eend. Twee Boomvalken vlogen wat rond en veroorzaakten enige paniek. In en rond deze 'waterkavels' zaten grote groepen Kleine Mantelmeeuwen, met hier en daar enkele Grote Mantelmeeuwen, Stormmeeuwen, Kokmeeuwen en Zilvermeeuwen.

Lachstern

De leukste waarneming betrof drie Lachsterns. We waren al aan het inpakken toen de rauwe, 'lachende' roep van een volwassen Lachstern werd gehoord. De vogel streek neer bij twee vodderige beesten die ons tot dan toe tussen de juveniele Kokmeeuwen nog niet waren opgevallen! Die vodderige beesten bleken eerstejaars Lachsterns te zijn. Lachsterns zijn in West-Europa altijd al zeldzaam geweest. Vroeger broedde er wel eens een paartje op het vogeleiland De Beer bij Hoek van Holland. Nu broedt deze stern alleen nog op enkele plaatsen langs de kust van de Waddenzee tussen de Elbemonding en de Deense grens. Nadat de kwijnende Deense populatie naar Schleswig-Holstein was verhuisd, ging het de Lachsterns aanvankelijk voor de wind. Het aantal broedparen steeg van 28 paar in 1991 naar 86 paar in 1996.

De laatste jaren daalt het aantal broedparen dramatisch: in 1999 nog slechts 30 paren. Als oorzaken worden genoemd: predatie door vossen, vertrapping van nesten door vee en het regelmatig wisselen van broedplaatsen waardoor effectieve bescherming vaak moeilijk is.

Verder broeden er in ZW-Europa alleen enkele honderden Lachsterns in de Camargue (Z-Frankrijk), ruim 1500 paren in Midden- en Zuid-Spanje en ongeveer 200 paren in de Po-delta (Italië). De Duitse vogels vliegen via Noord-Holland naar hun overwinteringsgebied in West-Afrika. Voor de meeste deelnemers aan de excursie betekende dit de eerste waarneming van deze soort in ons land. Met het verdwijnen van de geïnundeerde bollenvelden en de kwijnende populatie in Duitsland, kon dit ook wel eens de laatste waarneming zijn!

Via Anna Paulowna bereikten we het Balgzand.

De waarnemingshut die hier staat is met de auto moeilijk te bereiken.

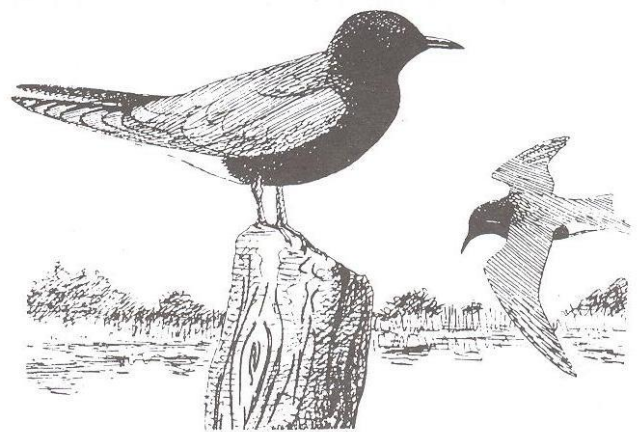
Zonder een verkeersovertreding (rijden over een fietspad) is dit niet mogelijk. In de hut was het te warm, maar er naast met een lichte bries was het best uit te houden. Zoals vrijwel altijd op deze plaats waren er in de verte veel vogels te zien. Alleen de dichtstbijzijnde vogels konden met de telescoop op naam worden gebracht: Bontbekplevier, Drieteenstrandloper, Goudplevier en Kievit. Verderop moesten afgaande op het geluid duizenden Wulpen zitten.

Hierna reden we naar het Normerven, een uitkijkpost op de waddijk bij Hippolytushoef. Bij de planning van deze excursie hadden we meer naar het einde van de zomervakanties dan naar het gunstige tijdstip van vloed gekeken. Jammer voor ons, maar het was eb bij vrijwel windstil weer. Verder speelde tegenlicht ons parten. We moesten het dus doen met sfeervolle indrukken, bijzondere lichteffecten en romantische geluiden vanaf het wad. De eerste Zwarte Stern moest nog steeds gezien worden!

Omdat het inmiddels al 18.00u was geweest, reden we direct door naar Den Oever. We stopten bij het havenrestaurant Brisant. Op het terras was nog ruimte genoeg en onder begeleiding van de plaatselijke muziek die uit vele luidsprekers schetterde, lieten wij ons de visschotels goed smaken. Een uniek feit in de lange historie van onze vereniging: een copieus maal als intermezzo van een vogelexcursie! De Zwarte Sterns werden ondertussen vanaf het terras met vele honderden waargenomen. Na deze versterking van de inwendige mens werd geparkeerd in de noordhoek van het haventerrein. Vanaf dit punt liepen we de strekdam op. De meesten van ons hebben bij dit dijkje herinneringen aan winterse toestanden met ijzige wind en regenvlagen! Nu was het nog steeds warm en windstil! De Zwarte Sterns bleken al voor een groot deel op het wad te zitten: naar schatting

zo'n twintig- tot dertigduizend. In het uur dat wij op het dijkje doorbrachten kwamen er nog enkele duizenden bij. De meeste sterns kwamen hoog vanuit het IJsselmeer aanvliegen, om pas boven het wad naar beneden te komen.

Mensen die hier vaker komen, weten te vertellen dat bij krachtige wind de sterns over het water 'kruipen' en dan rakelings over het basaltdijkje vliegen om direct op het wad aan de zuidzijde neer te strijken. Bij extra hoge vloed, kiezen de sterns de weilanden bij Oosterland als slaappleaats uit. Nu was het laagwater en windstil. De sterns streken dan ook ver van ons op het wad neer. In ieder geval was te zien dat het om een indrukwekkende hoeveelheid ging. Het wad bij Den Oever is de belangrijkste verzamelplaats van Zwarte Sterns in Europa. Vrijwel alle broedvogels van Oost-Europa verzamelen zich hier voordat de trek naar West-Afrika wordt aangevangen.

Zwarte Stern

Overdag wordt gefoerageerd op muggen en muggenlarven in het IJsselmeer. Nog niet zo lang geleden bevonden de slaappleaatsen zich bij Lelystad en op het Balgzand, de laatste jaren echter komen alle vogels samen bij Den Oever. Behalve de Zwarte Sterns werden hier ook nog een IJsvogel, enkele Lepelaars, een Kleine Zilverreiger, enkele Knobbelswanen en enkele duizenden Aalscholvers gezien.

Omstreeks negen uur verlieten wij het feestvierende Den Oever. De terugtocht via de (niet afgesloten) A-10-West verliep vlot en voor half elf waren we terug in een nog nauwelijks afgekoeld Noordwijk.